

Діяльність соціологічної служби в обласній бібліотеці.

Хмельницька обласна наукова бібліотека є важливою складовою в системі інформаційного забезпечення суспільства. Тому вдосконалення її діяльності стає все більш актуальним. Сприяє цьому науково-дослідна робота, мета якої підвищити роль бібліотеки в інформаційному і культурному середовищі. В ході досліджень виникають нові вміння, що дозволяють вносити зміни у роботу бібліотеки, вдосконалюватись, розвиватись.

Головною метою сектору соціологічних досліджень, що діє при ХОУНБ, як соціологічної служби є одержання нових даних для покращення діяльності всіх бібліотек області.

Сектор виконує функції соціологічної служби по вивченню бібліотечних ресурсів регіону (мережа, фонди, кадри), бібліотечної стратегії, реальних інформаційних потреб користувачів в умовах впровадження прогресивних бібліотечних технологій, проводить оперативні та довгострокові соціологічні дослідження.

У своїй діяльності служба керується Законом України «Про бібліотеки та бібліотечну справу», Статутом бібліотеки, керівними матеріалами Міністерства культури і туризму України, обласного управління культури, рекомендаціями методичних центрів.

Основні завдання , що виконує сектор.

- Систематичний оперативний збір і аналіз соціологічної інформації про користувачів бібліотек, реальний попит споживачів інформації в умовах впровадження прогресивних бібліотечних технологій з метою удосконалення комплектування бібліотек джерелами інформації на традиційних та нетрадиційних носіях, оптимального використання бібліотечних фондів та організації раціональної системи обслуговування населення області.
- Виявлення реальних потреб в літературі для ліквідації диспропорції між системою книговидання та книго розподілу і потребами користувачів.
- Забезпечення об'єктивною інформацією про тенденції розвитку інформаційних потреб користувачів і попиту на бібліотечно-інформаційні послуги з метою розробки перспективних напрямків бібліотечної політики.

Для виконання зазначених завдань сектор визначає основні перспективні напрями досліджень соціологічних служб державних бібліотек. Веде науково-методичну і організаційну роботу з бібліотеками – учасницями соціологічних досліджень. Організовує та проводить соціологічні дослідження, забезпечує збір даних після їх проведення, та здійснює первинну обробку та узагальнення отриманої інформації. Після чого узагальнюючі матеріали та висновки подаються дирекції ОУНБ ім. М.Островського для прийняття управлінських рішень.

Соціологічна служба області також бере участь у республіканських дослідженнях. Здійснює розробку типових методик та програм проведення соціологічних досліджень з питань, актуальних для області.

В усіх районних бібліотеках працівники не мають соціологічної освіти, не проходили спеціального навчання, лише деякі певні соціологічні знання здобували самостійно, і таким чином, усі вони потребують підвищення кваліфікації.

Найбільш поширений спосіб проведення соціологічних досліджень в бібліотеках – це анкетування та експрес-опитування. В минулому році бібліотеки області приділили велику увагу вивченню відповідності своїх фондів та рівня надання послуг читацьким потребам своїх користувачів. Хочеться відмітити такі соціологічні дослідження як «Краща українська книга року» (загальнообласний моніторинг), «Стан довідково-бібліографічного обслуговування в публічних бібліотеках області» (загальнообласне дослідження). «Вивчення наявності та стану використання літератури іноземними мовами у бібліотеках області» (загальнообласне вивчення). «Особливості читацького попиту користувачів ХОУНБ» спостереження проводилось в ХОУНБ ім. М.Островського. «Які періодичні видання Вам потрібні?» (Красилівська ЦРБ). «Кращий журнал 2010 року» (експрес-опитування в Старосинявській ЦБС), «Чи задовольняє Вас фонд нашої бібліотеки?» (бліц-анкетування в Деражнянській ЦРБ).

Болючим питанням сьогодення є питання розвитку села, оскільки соціально-економічні зміни останніх десятиліть призвели до його занепаду, тому в минулому році актуальною темою соціологічних досліджень було вивчення стану задоволення інформаційних потреб користувачів сільських бібліотек та намічення шляхів подолання негативних явищ в роботі сільських бібліотек. Було проведено таке соціологічне дослідження: «Сільська бібліотека: стан, проблеми, перспективи» (Дунаєвецький р-н).

Іншим важливим аспектом є виховання молоді та дітей, сприяння їх розвитку, навчанню та патріотизму. «Інвалід: життя в соціальному середовищі», «Воїн-інтернаціоналіст: реабілітація в суспільстві» такі дослідження провела Ярмолинецька ЦБС. «Читаємо про Велику Вітчизняну», «Діти війни та їх захист» (спільно з соц. зах.) проведені Кам'янець-Подільською МЦБС.

Актуальними сьогодні є маркетингові дослідження з питань надання користувачам платних послуг «Платні послуги: види та ефективність використання» проведене Кам'янець-Подільською МЦБС.

Також проведено ряд досліджень по вивченню думки користувачів, щодо професіоналізму бібліотекарів та якості функціонування бібліотек. Так в Кам'янець-Подільській районній бібліотеці проведено соціологічне дослідження «Сучасний бібліотекар очима користувача», у Красилівському районі - «Бібліотека очима читачів», анонімне анкетування в Деражнянській РБ «Чи влаштовує Вас обслуговування читачів у бібліотеці?».

Впровадження в практику роботи бібліотек нових прогресивних технологій призвело до відкриття на базі бібліотек області Інтернет-центрів, що підняло рівень обслуговування користувачів на новий якісний рівень. Вводячи нові, більш цікаві та ефективні форми надання послуг по доступу користувачів до всесвітньої мережі, бібліотеки проводять окремі дослідження по даній тематиці. Роботу свого регіонального тренінгового центру детально вивчали працівники ХОУНБ ім. М.Островського «Роль навчального центру у

бібліотечному житті області» (експериментальне дослідження в рамках проекту «Бібліоміст».)

Ярмолинецька ЦБС провела районні соціологічні дослідження: «Роль Інтернету у самостійному пошуку роботи» (районне соціологічне дослідження). «Інтернет у твоєму житті» (районне соціологічне дослідження). «Чи потрібний Інтернет сільській бібліотеці» анкетування проведено з користувачами б/ф с. Сутківці. Кам'янець-Подільською міською системою проведено дослідження «Бібліотечна послуга та використання інформаційних технологій».

Разом з такими детальними соціологічними дослідженнями бібліотеки області проводять й невеликі локальні, пілотажні розвідки, які дозволяють розв'язати більш вузькі питання сьогодення. Старосинявською системою проведено аналіз читацьких формулярів «Хто читає в бібліотеці?»; міні інтерв'ю «Вам подобається?», «Періодичні видання дорогі, але...»; телефонне опитування «Втрачений читач»; вивчення інформаційних запитів користувачів (індивідуальні бесіди) «Нас цікавить інформація про ваші читацькі інтереси?».

«Які періодичні видання Вам потрібні?» (опитування у Красилівському р-ні).

Отже, підсумовуючи все вище сказане, можна стверджувати, що бібліотеки області проводять велику бібліотекознавчу дослідницьку роботу, бажаним результатом якої є можливість прогнозувати подальші зміни у інформаційних бібліотечних послугах.

Тому для удосконалення дослідницької діяльності необхідно прикласти всі зусилля, адже на основі соціологічних результатів планується методична і практична діяльність бібліотек області. На сьогодні нам вкрай необхідна така галузь діяльності, оскільки бібліотеки мають стати для користувачів місцем самовизначення та культурного самовираження, тим самим показуючи суспільству свою соціальну значимість.

Підготувала:

зав. сектором соц. досліджень
Поліщук Н.П.